

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი

ბიზნესის ადმინისტრირების, მენეჯმენტისა და
მარკეტინგის დარგობრივი დეპარტამენტი

პაატა ბერიძე

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების მართვის
პოლიტიკის სრულყოფის მექანიზმები და მათი როლი
ბიზნესის სტიმულირებაში

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ანოტაცია

ბათუმი - 2022

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის ადმინისტრირების, მენეჯმენტისა და მარკეტინგის დარგობრივ დეპარტამენტში.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: პაატა არაშიძე,

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი.

უცხოელი შემფასებელი:

ვიტალი სერჟანოვი

უჟგოროდის ეროვნული უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტის დეკანი, ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი.

შემფასებლები:

ირმა ჩხაიძე

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი.

ცისკარა ზარანდია

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის ადმინისტრირების ფაკულტეტის პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი.

ირინა ვაშაყმაძე

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი.

დისერტაციის დაცვა შედგება 2022 წლის 25 თებერვალს 12:00 საათზე, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს მიერ შექმნილ სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე. მისამართი: ქ. ბათუმი, ნინოშვილის/რუსთაველის ქ. №35/32, აუდ. №430.

სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობა შესაძლებელია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ჭავჭავაძის ბიბლიოთეკაში (ქ. ბათუმი, ნინოშვილის/რუსთაველის ქ. №35/32), ხოლო სადისერტაციო ნაშრომის ანოტაციისა - ამავე უნივერსიტეტის ვებ-გვერდზე (www.bsu.edu.ge).

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი,

ბიზნესის მართვის დოქტორი, ასისტენტ-პროფესორი: **ლეილა ცეცხლაძე**

I ნაშრომის საერთო დახასიათება

საკვლევი თემის აქტუალობა:

პანდემიისა და პოსტპანდემიურ პირობებში, ბიზნეს-საქმიანობის შეზღუდვისა და სხვა გლობალური თუ ლოკალური პრობლემების ფონზე საბიუჯეტო შემოსულობები მკვეთრად მცირდება, რაც ნათლად გამოჩნდა მსოფლიოში COVID-19-ის შედეგად გამოწვეული კრიზისით. მოცემულ პერიოდში წინა პლანზე გამოდის სახელმწიფოს ხელში არსებული რესურსების უფრო რაციონალურად და ეფექტიანად გამოყენების საკითხი. შესაბამისად, ბიუჯეტის მზარდი დეფიციტის დაფინანსების შიდა წყაროებად გვევლინება განსახელმწიფოებრიობიდან და პრივატიზაციიდან მიღებული შემოსავლები და დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნა.

მსოფლიო გამოცდილება ადასტურებს, რომ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ქონება ხშირ შემთხვევაში არაეფექტიანად გამოიყენება, რაც არის წინაპირობა, რომ აქტიურად განხორციელდეს სახელმწიფო ქონების (მათ შორის: სახელმწიფოს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული საწარმოების წილები) განსახელმწიფოებრიობა და პრივატიზება.

აღსანიშნავია, რომ უმოქმედო და გადახდისუუნარო საწარმოების მიმართ სახელმწიფოს პოლიტიკას წარმოადგენს გაკოტრება-ლიკვიდაციის პროცედურების წარმართვა, თუმცა, ამავე დროს აქტიურად მიმდინარეობს სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით სამეწარმეო სუბიექტების დაფუძნება.

ჩვენ მიერ ჩატარებულმა კვლევებმა ცხადყო, რომ სახელმწიფო საწარმოთა უმეტესობა წარმოადგენს ზარალიან საწარმოებს, რომელთაც ახასიათებთ ანგარიშვალდებულების დაბალი ხარისხი, რაც თავის მხრივ ხელს უშლის ოპტიმალური ბიზნესსტრატეგიის ჩამოყალიბებას.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის 2018-2020 წლების ანალიზით იკვეთება შემდეგი გარემოება: 2018 წელს დაგეგმილი შემოსავლებიდან - 240 182 600 ლარიდან 31% (74 241 400 ლარი) გათვალისწინებული იყო სამინისტროს მართვაში არსებული საწარმოების

დაფინანსების მიზნით (სხვადასხვა პროექტის განხორციელებისათვის), 2019 წელს დაგეგმილი შემოსავლებიდან - 270 996 000 ლარიდან 23,5% (63 683 000 ლარი), ხოლო 2020 წელს - 243 189 700 ლარიდან 14% (34 174 700 ლარი). ბიუჯეტიდან დაფინანსების მასშტაბურობა და საბიუჯეტო დაფინანსებაზე დამოკიდებულ საწარმოთა რაოდენობის ზრდა, ერთის მხრივ, ზრდის საბიუჯეტო სახსრების არაეფექტიანი ხარჯვის რისკს და ამალეებს აღნიშნული სფეროსადმი საზოგადოების ინტერესს.

აუცილებელია, მეცნიერულ დონეზე განხორციელდეს სახელმწიფო ქონების მართვის პოლიტიკის შემუშავებისა და ეფექტიანად განხორციელების პრობლემების ანალიზი.

კვლევის მიზნები და ამოცანები: სადისერტაციო ნაშრომის ძირითად მიზნებს წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების მართვის პოლიტიკის შესწავლა, შეფასება და მისი სრულყოფის მექანიზმებისათვის წინადადებების შემუშავება, აგრეთვე მათი როლის განსაზღვრა ბიზნესის სტიმულირებაში.

სადისერტაციო ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე, დასახულია შემდეგი ამოცანები:

- სახელმწიფო ქონების მართვის თეორიულ-მეთოდოლოგიური და სამართლებრივი ასპექტების შესწავლა;
- სახელმწიფო ქონების მართვის შესახებ საკანონმდებლო ბაზის რეტროსპექტულად შესწავლა;
- სახელმწიფო ქონების მართვის უცხოური გამოცდილების შესწავლა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვის და პრივატიზების თანამედროვე მდგომარეობის გაანალიზება;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ფინანსური მდგომარეობის გაანალიზება და შეფასება;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვის პოლიტიკის ძირითადი ასპექტების შეფასება

და მისი სრულყოფის მექანიზმების როლის გამოკვეთა ბიზნესის სტიმულირების საქმეში.

კვლევის საგანი და ობიექტი: სადისერტაციო ნაშრომის კვლევის საგანია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული ქონების პრივატიზებისა და მართვის პროცესი და ტენდენციები, ასევე აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების მართვისა და განკარგვის პოლიტიკის ძირითადი საკითხები და მიმართულებები.

კვლევის ობიექტს წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული ქონება (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოები).

კვლევის მეთოდოლოგია: კვლევის თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს საბაზრო ეკონომიკის, ბიზნესგარემოს, სახელმწიფო ქონების პრივატიზების, განსახელმწიფოებრიობისა და მართვის შესახებ ქართველ და უცხოელ ავტორთა სამეცნიერო ნაშრომები, სხვადასხვა მეცნიერული კვლევები და ანგარიშები. მიმდინარე კვლევის პროცესში გამოვიყენეთ შერეული კვლევის დიზაინი, რომელიც იძლევა საშუალებას, კვლევა განხორციელდეს ეტაპობრივად.

კვლევის მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს რაოდენობრივი კვლევა, რომელიც მოიცავს კვლევის მიზნის დასახვას, ინფორმაციის მოპოვებას, მონაცემების შეგროვებას და ანალიზს. ასევე, გამოყენებული იქნა ლოგიკური ანალიზის, სინთეზის, შედარების, შეფასების, გრაფიკული და სტატისტიკური კვლევის მეთოდები.

კვლევის ინფორმაციულ წყაროს წარმოადგენს საქართველოს პარლამენტის, სსიპ „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეს“, სსიპ „საქართველოს ეროვნული არქივის“, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს საკანონმდებლო ნორმატიული აქტები, სსიპ „საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის“, სსიპ „ქონების მართვის სააგენტოს“ და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს, აგრეთვე ცალკეული მუნიციპალიტეტის სტატისტიკური მონაცემები და ეკონომიკური მაჩვენებლები.

კვლევის პროცესში მოვახდინეთ ქონების მართვის სფეროში საკანონმდებლო ბაზის, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს და ცალკეული მუნიციპალიტეტიდან გამოთხოვილი ინფორმაციის დამუშავება და კლასიფიცირება, რამაც საშუალება მოგვცა, გაგვეანალიზებინა და დაგვედგინა საკუთრების სტრუქტურების, ფორმების, სფეროსა და ფინანსური მაჩვენებლების არსებული მდგომარეობა.

პრობლემის შესწავლის მდგომარეობა:

სახელმწიფო ქონების მართვის საკითხებზე საყურადღებო ნაშრომებია გამოქვეყნებული (პაპავა, სილაგაძე, ბუაძე და სხვა). თუმცა აღსანიშნავია, რომ სადისერტაციო ნაშრომი წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მისი მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული ქონებისა და მათ შორის საკუთრებაში არსებული საწარმოების მართვის პოლიტიკის სფეროში არსებული ცოდნის სისტემატიზირებისა და კვლევის საფუძველზე შექმნილ ერთ-ერთ პირველ ნაშრომს.

სადისერტაციო ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე: სადისერტაციო ნაშრომი: „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების მართვის პოლიტიკის სრულყოფის მექანიზმები და მათი როლი ბიზნესის სტიმულირებაში“ წარმოადგენს სახელმწიფო, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების მართვის პოლიტიკის საკითხების კომპლექსურად შესწავლისა და ამ სფეროში რთული და წინააღმდეგობრივი იდეებისა და მიდგომების კრიტიკული ანალიზის, სინთეზისა და შეფასების გზით არსებული პრაქტიკის დახვეწისა და ხარვეზების აღმოფხვრის ერთ-ერთ პირველ მცდელობას.

- სახელმწიფო ქონების მართვის თეორიულ-მეთოდოლოგიური და სამართლებრივი ასპექტების შესწავლის საფუძველზე, კონკრეტულ საკანონმდებლო აქტებში გამოვლენილია სახელმწიფო ქონების მართვის სფეროში არსებული ხარვეზები და მოცემულია მათი სრულყოფის გზები;
- გაანალიზებული და შეფასებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული უძრავი

ქონებისა და საწარმოების პრივატიზების ტენდენციები და მართვის ასპექტები ფუნქციონალურ ჭრილში;

- შეფასებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული საწარმოების ფინანსური მდგომარეობისა და კაპიტალის მაჩვენებლების ცვლილებები საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის ეფექტიანობის კონტექსტში;

- დასაბუთებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში უძრავი ქონების აღრიცხვისა და პრივატიზების პროცესის წარმართვისათვის ერთიანი პლატფორმის შექმნის აუცილებლობა;

- შემუშავებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული/მოქმედი საწარმოების პრივატიზების წინაპირობები;

- შემოთავაზებულია სახელმწიფო, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების მიერ სამეწარმეო სუბიექტის დაფუძნებისათვის საჭირო ეტაპებისა და კრიტერიუმების მიმდინარეობის პროცესი;

- შემუშავებულია ბიზნესის სტიმულირებისათვის „ინტერაქტიული რუკის“ პარამეტრები.

სადისერტაციო ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა:

სადისერტაციო ნაშრომის თეორიული მნიშვნელობა მდგომარეობს იმაში, რომ მისი ძირითადი კვლევის შედეგების გამოყენება შესაძლებელია სახელმწიფო, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების მართვის პოლიტიკის სფეროში საკანონმდებლო და ნორმატიული აქტების შემდგომი სრულყოფის საქმეში, ხოლო პრაქტიკული მნიშვნელობა გამოიხატება იმაში, რომ სადისერტაციო ნაშრომის კვლევის პროცესში მიღებული შედეგების, დასკვნებისა და წინადადებების გამოყენება შესაძლებელია უშუალოდ სახელმწიფო, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების მართვის სფეროში მიმდინარე პროცესების წარმართვის საქმეში.

სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია: სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია შედგა 2021 წლის 19 ივლისს, ბიზნესის ადმინისტრირების, მენეჯმენტისა და მარკეტინგის დეპარტამენტის გაფართოებულ სხდომაზე. სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები გადმოცემულია 4 სტატიაში, მოხსენებები გაკეთებულია საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებზე.

სადისერტაციო ნაშრომის სტრუქტურა: ნაშრომი შედგება შესავლის, სამი თავის, ცხრა ქვეთავის, დასკვნებისა და წინადადებებისგან. ნაშრომს თან ერთვის გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა და დანართები. იგი მოიცავს კომპიუტერზე ნაბეჭდ 193 გვერდს.

II დისერტაციის სტრუქტურა

შესავალი

თავი I - სახელმწიფო ქონების მართვის თეორიულ-მეთოდოლოგიური და სამართლებრივი ასპექტები

1.1. სახელმწიფო ქონების მართვის პოლიტიკის თეორიულ-მეთოდოლოგიური ასპექტები;

1.2 სახელმწიფო ქონების მართვის შესახებ საკანონმდებლო ბაზის რეტროსპექტული ანალიზი;

1.3 სახელმწიფო ქონების მართვის უცხოური გამოცდილების მიმოხილვა.

თავი II - აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების მართვის თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი

2.1 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) სხვადასხვა ფორმით პრივატიზების ანალიზი;

2.2 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის, ასევე მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი/არსებული (მ.შ. მართვის უფლებით გადაცემული) საწარმოების მართვის თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი;

2.3 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი;

2.4 მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი.

თავი III - აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვის პოლიტიკის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებები და მათი როლი ბიზნესის სტიმულირებაში

3.1 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვისა და განკარგვის ძირითადი მიმართულებების შეფასება;

3.2 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვის პოლიტიკის სრულყოფის მექანიზმები და მათი როლის გამოკვეთა ბიზნესის სტიმულირების საქმეში.

დასკვნა

გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა

ნაშრომში გამოყენებული დანართები

III ძირითადი შინაარსი

ნაშრომის შესავალში ჩამოყალიბებულია კვლევის მიზნები და ამოცანები, დასაბუთებულია თემის აქტუალობა, კვლევის საგანი და ობიექტი, მოცემულია კვლევის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები და საინფორმაციო წყაროები, ჩამოყალიბებულია პრობლემის შესწავლის მდგომარეობა, ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე, თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა.

ნაშრომის პირველი თავი „სახელმწიფო ქონების მართვის თეორიულ-მეთოდოლოგიური და სამართლებრივი ასპექტები“ შედგება სამი ქვეთავისგან.

1.1. ქვეთავში - „სახელმწიფო ქონების მართვის პოლიტიკის თეორიულ-მეთოდოლოგიური ასპექტები“ - განხილულია საბაზრო ეკონომიკის პირობებში სახელმწიფო როლის შესახებ და ამ როლის შესრულების მიზნით, სახელმწიფო ქონების მართვის ისტორიული გამოცდილების შესახებ. განხილულია პროფესორების - თორსთეინ ვებლენის, ლუდვიგ ფონ მიზესის, რონალდ ქოუზის შეხედულებები სახელმწიფო და ზოგადად საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებით. თანამედროვე ეკონომიკურ მოდელებში საკუთრება არ წარმოადგენს ანალიზის ობიექტს და ფაქტიურად საკუთრებასთან დაკავშირებული ყველა პრობლემა განიხილება ეფექტიანობასთან კავშირში. გადმოცემულია საკუთრების უფლების ბაზართან დაკავშირებით ფურუბონტის და რიხტერის შეხედულებები. სახელმწიფო სექტორის და შესაბამისად სახელმწიფო ქონების არსებობის აუცილებლობა დადასტურებულია ადამ სმიტის, არტურ სესილ პიგუს და ჯორჯ სტიგლერის ნაშრომების შესაბამისად.

ნაშრომში გადმოცემულია აკადემიკოს ვლადიმერ პაპავას შეფასება „შოკური თერაპიის“ შედეგებთან დაკავშირებით, რომელიც მიმდინარეობდა პოლონეთში და გადმოცემულია „ბალცეროვიჩის გეგმის“ და „შოკური თერაპიის“ შეუსრულებლობის მიზეზები. გადმოცემულია იმ პერიოდისათვის საქართველოს ფულად-საკრედიტო სისტემის არარსებობის როლი ზემოაღნიშნული გეგმების შეუსრულებლობის ჭრილში. სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციასთან დაკავშირებით მოყვანილია პროფესორ ნოდარ ჭითანავას მოსაზრებები.

ილუსტრირებულია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემები საქართველოში რეგისტრირებულ სამეწარმეო სუბიექტებთან დაკავშირებით, რომელშიც სამეწარმეო სუბიექტები დიფერენცირებულია კერძო (მათ შორის: ადგილობრივი და უცხოური) და სახელმწიფო საკუთრებების მიხედვით. სტატისტიკური ინფორმაციის ანალიზით გამოიკვეთა, რომ სახელმწიფო საკუთრებად რეგისტრირებული სამეწარმეო სუბიექტების 49% არ ახორციელებს აქტიურ სამეწარმეო საქმიანობას, რის საფუძველზეც შეიძლება ითქვას, რომ სხვადასხვა მიზეზების გამო, სახელმწიფო საკუთრებაში ჯერ კიდევ რჩება ის ქონება, რომელიც ამცირებს მის ეფექტიანობას და შესაძლებელია მისი განსახელმწიფოებრიობა, მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. გამოვლენილია სტატისტიკური ინფორმაციის სიმწირე, რაც გამოიხატება საქმიანობა შეჩერებული სამეწარმეო სუბიექტების აღურიცხველობაში.

ამრიგად, სახელმწიფო ქონების მართვის პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებად მიჩნეულია:

- ისეთი საკანონმდებლო ბაზის უზრუნველყოფა, რომელიც მიმართული იქნება დანახარჯების შემცირებისაკენ;
- სახელმწიფო ქონების ბაზაზე არსებული ეკონომიკური ერთეულების ეფექტიანობის ამაღლებისაკენ;
- სახელმწიფო ქონების აღრიცხვისა და რეგისტრაციის მოწესრიგებისაკენ;
- სახელმწიფო ქონების ბაზაზე არსებული იმ ეკონომიკური ერთეულების პრივატიზება და განსახელმწიფოებრიობისაკენ, რომელთა ფუნქციონირებაც შესაძლებელია კერძო საკუთრების პირობებში.

1.2. ქვეთავში - „სახელმწიფო ქონების მართვის შესახებ საკანონმდებლო ბაზის რეტროსპექტული ანალიზი“ - განხილულია საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელების მიზნით შექმნილი და ძალადაკარგული კანონმდებლობა. განხილულია ადრეული სამეწარმეო საქმიანობის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმები, რომელთა რაოდენობა შეადგენდა 10 ერთეულს. დეტალურად არის გაანალიზებული „სახელმწიფო საწარმოებისა“

და „ადგილობრივი (მუნიციპალური) საწარმოების“, როგორც სამართლებრივი სუბიექტების შექმნის მიზნები. სხვა გარემოებებთან ერთად განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს ზემოაღნიშნული სამართლებრივი სუბიექტების პასუხისმგებლობის დოზა კრედიტორების წინაშე.

2021 წლის 31 დეკემბრამდე, სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელება შესაძლებელი იყო 1994 წელს შექმნილი „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, თუმცა აქვე აღსანიშნავია, რომ 2022 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი ახალი რედაქციით (შექმნილი 2021 წელს), რომელიც ყველაზე პოპულარულ სამეწარმეო სამართლებრივ ფორმას - შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებას, გაცილებით მეტ შესაძლებლობებს აძლევს საერთაშორისო საფონდო ბირჟებზე ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობის მიზნით.

სადისერტაციო ნაშრომში გაანალიზებულია სახელმწიფო ქონების მართვისა და განკარგვის მიზნით, დამოუკიდებლობის აღდგენის დღიდან შექმნილი საკანონმდებლო ბაზა, რომლის რეტროსპექტული ანალიზით გამოიკვეთა, რომ 2010 წელს მიღებულ „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის ამოქმედებამდე, ძალადაკარგულად გამოცხადდა 35 ერთეული კანონი და კანონქვემდებარე აქტი. ანალიზმა გამოავლინა განსაკუთრებული ყურადღება სახელმწიფო ქონების (უძრავ-მოძრავი, მათ შორის წილები) პრივატიზაციის მიმართულებით, ამასთან განხილულია აკადემიკოს პავლიაშვილის მოსაზრებები მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით.

მნიშვნელოვან ყურადღებას საჭიროებს სახელმწიფო ქონების (მათ შორის საწარმოები) მართვისა და განკარგვის საკითხთან დაკავშირებით მიღებული კანონმდებლობის აღუსრულებლობა სხვადასხვა პერიოდში. მათ შორისაა პრივატიზებას დაუქვემდებარებელი საწარმოების ნუსხის შემუშავება, კონკრეტულ დარგებში ფუნქციონირებად საწარმოთა პრივატიზაციის საკითხთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილებების აღუსრულებლობა და სხვა. მოცემული მსჯელობები ნაშრომში გადმოცემულია კონკრეტული მაგალითების მოყვანის გზით.

გადმოცემულია აკადემიკოს სილაგადის შეფასება, სახელმწიფო საკუთრების ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალური ქონებისგან გაუმიჯვნელობის შესახებ.

სახელმწიფო და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მათ შორის წილების) მართვის დარგში დღეს მოქმედი კანონმდებლობის ანალიზმა ცხადყო ისეთი უზუსტობები, როგორცაა მაგალითად, კანონის შექმნის მიზნის დაუფიქსირებლობა საკანონმდებლო აქტში, გარდა ზემოაღნიშნულისა, გაანალიზებულია მოცემულ კანონმდებლობაში ცვლილებები და ცვლილებათა შინაარსი.

1.3. ქვეთავში - „სახელმწიფო ქონების მართვის უცხოური გამოცდილების მიმოხილვა“ - მოყვანილია განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნებში სახელმწიფო სექტორის წილის ზრდის მაჩვენებელი XIX-XX საუკუნეების პერიოდში, ამასთან, ილუსტრირებულია დიაგრამის მეშვეობით მთლიან ეროვნულ შემოსავალში სახელმწიფოს წილი შემდეგ ქვეყნები: აშშ, იაპონია, ინგლისი, კანადა, გერმანია, იტალია, საფრანგეთი, ფინეთი და შვედეთი.

ნაშრომში ასახულია სხვადასხვა უცხოელი მეცნიერების მოსაზრებები სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის შედეგების შესახებ, ასევე განხილულია სოციალიზმიდან კაპიტალიზმზე გარდამავალი ქვეყნების განსხვავებული შედეგების მიზეზები. განმარტებულია ინვესტორებისათვის საპრივატიზებო ქონების შესახებ სრულფასოვანი ინფორმაციის მიწოდების აუცილებლობა, პოსტაბჭოთა ქვეყნების მაგალითზე, მოყვანილია ინფორმაცია სახელმწიფო სექტორის წილის მთლიან შიდა პროდუქტში. წარმოდგენილია მსოფლიო ბანკის ექსპერტთა მოსაზრებები, საბაზრო ეკონომიკის ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის სახელმწიფო საკუთრების წილის მოცულობასთან დაკავშირებით. განხილულია ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითი, სადაც სახელმწიფო ფირმები ფუნქციონირებენ ისეთ დარგებში, რომლებიც ნაკლებად მიმზიდველია კერძო სექტორისათვის.

შედარებითი ანალიზია გაკეთებული ჩილეში განხორციელებული ცენტრალიზებული პრივატიზაციისა და საქართველოში 2003 წელს დაწყებული საწარმოთა ცენტრალიზებული მმართველობისა და პრივატიზაციის

მიმდინარეობასთან მიმართებაში. მთლიან ეკონომიკაში სახელმწიფო სექტორის წილის მიხედვით, აგრეთვე სახელმწიფოს როლიდან და მნიშვნელობიდან გამომდინარე, უცხოური გამოცდილების შესაბამისად განხორციელდა ქვეყნების დაჯგუფება მოდელების მიხედვით.

გადმოცემულია სახელმწიფო საწარმოების ეფექტიანობის გაზრდისა და მათი მართვის სამომავლო პოლიტიკის ჩამოყალიბების პროცესში, საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლა-გაზიარების მნიშვნელობა. დეტალურად არის გაანალიზებული ლატვიის, ლიეტუასა და ესტონეთის გამოცდილება სახელმწიფო ქონების განკარგვასთან მიმართებაში, გეგმიური ეკონომიკიდან საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესში. ნაშრომში მოყვანილია ჩეხეთის რესპუბლიკის გამოცდილება, სახელმწიფოს მფლობელობაში არსებული საწარმოების პრივატიზაციისთვის ვაუჩერული მეთოდის გამოყენების შესახებ. სადისერტაციო ნაშრომში გადმოცემულია ბელორუსიის გადაწყვეტილება სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული საწარმოების შემცირებასთან დაკავშირებით. განხილულია ლეშეკ ბალცეროვიჩის გეგმის შესრულება პოლონეთში.

სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის უცხოური გამოცდილების მიმოხილვამ დაგვანახა, რომ პრივატიზაციისადმი მიდგომა არაერთგვაროვანია. საქართველომ ორიენტირი უნდა აიღოს ბალტიისპირეთის ქვეყნებზე და გააზრებული საპრივატიზებო პოლიტიკა აწარმოოს, წინასწარ დეკლარირებული მიზნის მისაღწევად.

ნაშრომის მეორე თავი - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების მართვის თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი“ - შედგება ოთხი ქვეთავისგან. 2.1. ქვეთავში - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) სხვადასხვა ფორმით პრივატიზების ანალიზი“ - გაანალიზებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მიერ 2017, 2018 და 2019 წლებში პირობიანი და უპირობო აუქციონების ფორმით პრივატიზებული უძრავი ქონების შესახებ ინფორმაცია. ანალიზმა ცხადყო, რომ 2019 წლის მონაცემები აუქციონის ფორმით პრივატიზებული

ქონების შესახებ, 2017 წლის მაჩვენებელთან მიმართებაში შეადგენს - 10,6%-ს. აუქციონის ფორმით პრივატიზაციის მაჩვენებლის მკვეთრი ვარდნა, სამინისტროს მხრიდან არცერთ დოკუმენტში არ არის განმარტებული, იმ პირობებში, როდესაც საქართველოში ოფიციალურად რაიმე სახის კრიზისი ხელისუფლების მხრიდან საანგარიშო პერიოდში არ გაჟღერებულა (გამოცხადებულა/დადასტურებულა). განსაკუთრებულ აღნიშვნას იმსახურებს ის გარემოება, რომ მიუხედავად ასობით მსურველთა განცხადებისა, 2019 წლის მანძილზე, სამთო-სათხილამურო კურორტ გოდერძის ტერიტორიაზე, სამინისტროს მხრიდან მხოლოდ 1 ლოტის გაყიდვასთან დაკავშირებით მოხდა აუქციონის ორგანიზება.

განსაკუთრებულ აღნიშვნას იმსახურებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის გადაწყვეტილებით 2017-2019 წლებში პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზებული ობიექტების შესახებ ინფორმაცია, რომლის შესაბამისად მოცემულ წლებში კონკურენციის გარეშე შედგა 28 გარიგება, რომლის ფარგლებშიც რეალიზებული იქნა 1 914 590 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი და 8 306 კვ.მ. შენობა-ნაგებობა, რომლიდანაც მიღებული/მისაღები შემოსავლის ოდენობა შეადგენს - 16 883 160 ლარს. პირდაპირი მიყიდვის ეფექტიანობის განსაზღვრის მიზნით, ნაშრომში განხილულია შპს „გრინ რეზორტთან“ (ს/ნ: 404559036) 2019 წლის 21 მარტს გაფორმებული ხელშეკრულება, რომლის ფარგლებშიც მოცემულ კომპანიას საკუთრებაში გადაეცა ქალაქ ქობულეთში, ჩოლოქის დასახლებაში მდებარე 3 საკადასტრო ერთეული, სულ 1 796 308 (499 868 + 1 059 637 + 236 803) კვ.მ. მიწის ნაკვეთი.

განხილულია სხვადასხვა მკვლევართა მოსაზრებები, აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ტურიზმის განვითარების პოტენციალთან დაკავშირებით. გაანალიზებულია გოდერძის უღელტეხილზე, სამთო-სათხილამურო კურორტის ტერიტორიაზე, 2017-2019 წლებში, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის სამართლებრივი აქტის საფუძველზე, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზებული უძრავი ქონების შესახებ 16 ერთეული ხელშეკრულება. „აჭარის ავტონომიური

რესპუბლიკის ქონების მართვისა და განკარგვის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის შესაბამისად, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების მიზანია, საკუთრების უფლება გადაეცეს იმ მიყიდველს, რომელიც სრულად და კეთილსინდისიერად შეასრულებს ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზებისათვის დადგენილ პირობას (პირობებს). მოცემული შესაძლებელია შეფასდეს პრეტენდენტის მიერ საქმიანობის წინა პერიოდში (ქონების პირდაპირი წესით მიყიდვამდე) განხორციელებული პროექტებითა და საქმიანობით. მიუხედავად ზემოთაღნიშნულისა, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით გადაცემული ქონების მესაკუთრეების შესწავლამ გამოავლინა, რომ პირდაპირი მიყიდვები განხორციელებულია ქონების საკუთრებაში გადაცემის დღეს ან რამდენიმე დღით ადრე დარეგისტრირებულ სამეწარმეო სუბიექტებზე, რომლებსაც რაიმე სახის გამოცდილება ვერ ექნებოდა. შესაბამისად, ნაშრომში მოტანილი პირდაპირი მიყიდვები შეფასებულია როგორც კანონში დაფიქსირებული მიზნიდან გადაცდომად, ამასთან, მოცემული ქონებები გადაცემულია საკუთრებაში საბაზრო ღირებულებაზე ნაკლებ ფასად. ასევე, ხშირია ინვესტორების ინიცირებით თავდაპირველად გაფორმებული ხელშეკრულების შემდგომ პერიოდში ცვლილების ფაქტები, რომელიც ხშირ შემთხვევაში ეწინააღმდეგება სამთო-სათხილამურო კურორტ „გოდერძის“ განაშენიანების რეგულირების გენერალურ გეგმას. ხელშეკრულების პირობების ცვლილებებით ხშირ შემთხვევაში უარესდება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პოზიციები.

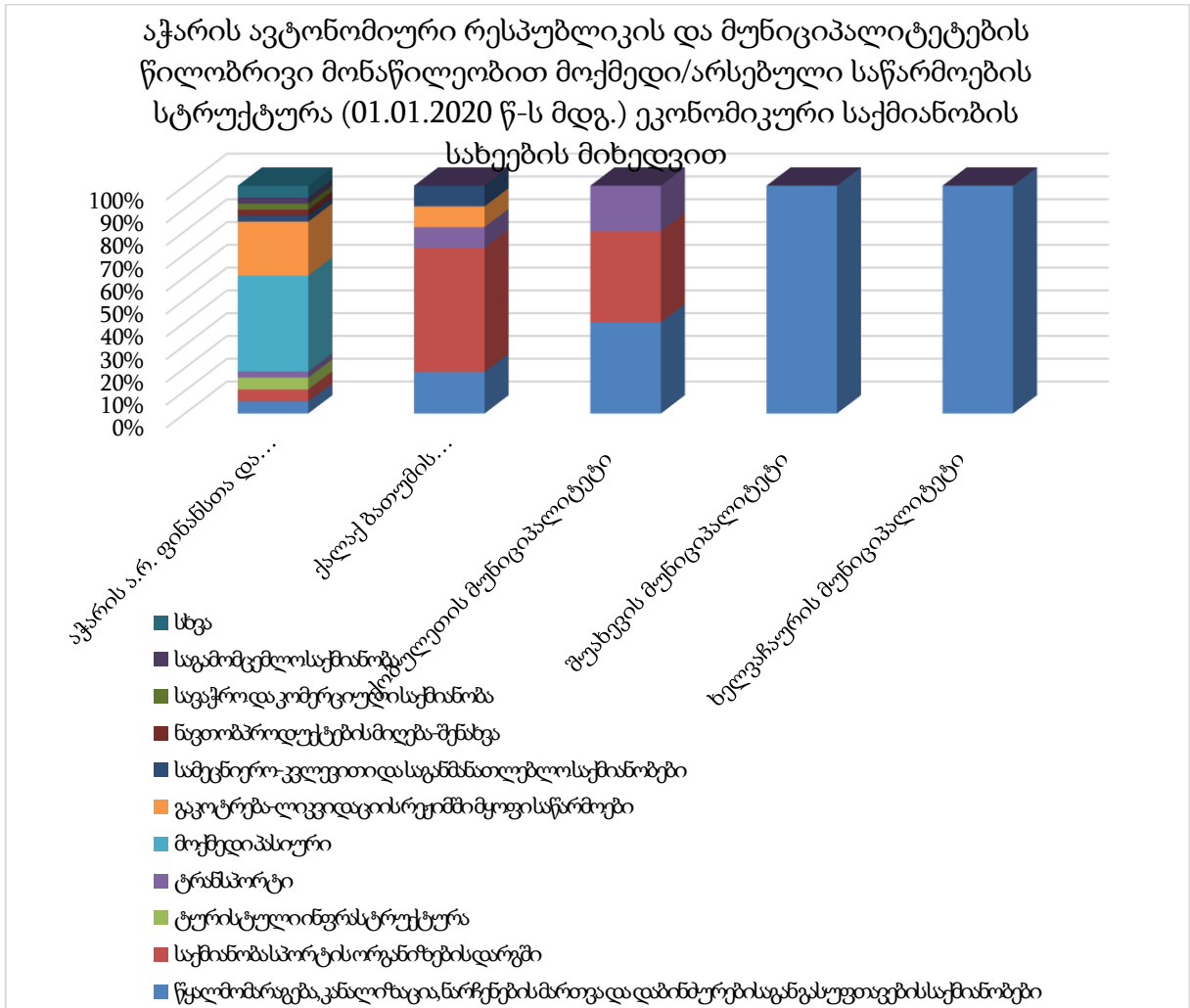
დადასტურებულია უნივერსალური დოკუმენტის (გამომთვლელი ფორმულა) შექმნის აუცილებლობა, რომლითაც შესაძლებელი იქნება გამოანგარიშდეს დასაქმებულთა და ინვესტიციის მოცულობის მინიმალური ოდენობა, ასევე პროფილის შენარჩუნების მინიმალური ვადა. გარდა ზემოაღნიშნულისა, კორუფციის რისკის შემცირების მიზნით, მაღალი კონკურენციის პირობებში ქონების პირდაპირი წესით მიყიდვის ნაცვლად, ავტონომიური რესპუბლიკის მხრიდან ორგანიზებული უნდა იქნეს პირობიანი ელექტრონული აუქციონები, რაც ნაწილობრივ გათვალისწინებულია 2021 წლის წინასწარი მონაცემების შესაბამისად.

ნაშრომში განხილულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტების მიერ, 2017-2019 წლებში პრივატიზებული უძრავი ქონების შესახებ ინფორმაცია და შესაბამისი ანალიზები არის გადმოცემული მუნიციპალიტეტების მიხედვით.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის (პრივატიზების განმახორციელებელი დაწესებულება - აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო), ასევე მუნიციპალიტეტების მიერ, 2010 წლის 01 იანვრიდან 2020 წლის 01 იანვრამდე პერიოდში პრივატიზებული საწარმოების ანალიზმა ცხადყო, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მხრიდან პრივატიზებას ექვემდებარებოდა ნებისმიერი სფეროს საწარმო. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მიერ პრივატიზებულ საწარმოთა საერთო რაოდენობიდან (18-დან 8 ერთეული) 44,4% პრივატიზებულია პირობიანი აუქციონის ფორმით. ქედის მუნიციპალიტეტის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია პრივატიზებული საწარმოების შესახებ, არ შეესაბამება რეალურ სამართლებრივ მდგომარეობას.

2.2. ქვეთავში - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის, ასევე მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი/არსებული (მ.შ. მართვის უფლებით გადაცემული) საწარმოების მართვის თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი“ - გადმოცემულია ქართველ მკვლევართა მოსაზრება სახელმწიფოს მიერ საწარმოების დაფუძნების შესაძლებლობასთან დაკავშირებით. მათი მოსაზრებით მოცემული შეიძლება განხორციელდეს ა) სტრატეგიული მნიშვნელობის ძირითადი ინფრასტრუქტურისა და საზოგადოებრივი სერვისების მოსახლეობისათვის მიწოდების; ბ) მრეწველობის მნიშვნელოვანი დარგების მხარდაჭერისა და გ) ბაზრის სტიმულირების მიზნით.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი/არსებული საწარმოების სტრუქტურა გადმოცემულია დიაგრამა 1-ში.

წყარო: დიაგრამა შედგენილია ავტორის მიერ.

კვლევით დადგენილია, რომ მართვაში არსებულ საწარმოთა ჯამის - 42,11%-ს წარმოადგენს „მოქმედი პასიური“-ს სტატუსის მქონე საწარმოები, ხოლო გაკოტრება-ლიკვიდაციის რეჟიმში მყოფი საწარმოები შეადგენს - 23,7%-ს.

კვლევით დადგინდა, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი 9 ერთეული საწარმო, გაკოტრების რეჟიმში მოქმედი იქნა 2012 – 2016 წლებში და დღეის მდგომარეობითაც მათი გაკოტრების პროცესი არ არის დასრულებული, რაც ნათლად მიანიშნებს „გადახდისუნარიანობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის და 2021 წლიდან მოქმედი „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონში მითითებული ვადების დარღვევაზე. გარდა ზემოაღნიშნულისა, დეტალურად არის გაანალიზებული

და შეფასებული „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონში დაფიქსირებული სიახლეები.

სადისერტაციო ნაშრომში გაანალიზებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით დაფუძნებული საწარმოს - შპს „აჭარის პროექტების მართვის კომპანიის“ მიერ დაფინანსებული მიმდინარე და დასრულებული პროექტები სპორტული ინფრასტრუქტურის შექმნის მხრივ. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა 20 000 (ოციათას) მაყურებელზე გათვლილი UEFA-ის IV კატეგორიის საფეხბურთო სტადიონს და მის მართვას. მოცემული მიმართულებით შესწავლილია უცხოური გამოცდილება, კერძოდ: ბრიტანეთში, სამხრეთ იორკშირში, ქალაქ დონკასტერში მდებარე „Keepmoat stadium“-ის და ნიდერლანდების სამეფოს დედაქალაქ ამსტერდამში მდებარე „Johan Crujff Arena“-ს მშენებლობისა და მართვის გამოცდილება. გაანალიზებულია მუნიციპალური წარმომადგენლობითი ორგანოების როლი ბიზნესის კონკრეტული სექტორის სტიმულირების მხრივ (ქონების გადასახადის საშეღავათო განაკვეთის შესაძლებლობა) და ამ მიმართულებით მოყვანილია კონკრეტული მაგალითები აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტების ჭრილში.

ნაშრომში განხილულია 2013 წლის 10 ივნისს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობასა და KFW-ს შორის გაფორმებული საგრანტო დაფინანსების ხელშეკრულება, რომლის შესაბამისად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებში წყალმომარაგებისა და წყალარინების სისტემის მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროექტის განხორციელების მიზნით, შეიქმნა სააქციო საზოგადოება „აჭარის წყლის ალიანსი“ (ს/ნ: 445505178). მოცემული კომპანიის დამფუძნებლებად გვევლინებიან აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა და მასში შემავალი მუნიციპალიტეტები. კვლევით დადგინდა, რომ ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტს, ქობულეთის მუნიციპალიტეტს, ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტს, ქედის მუნიციპალიტეტს და ხულოს მუნიციპალიტეტს გამორჩათ, რომ წილი გააჩნიათ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის სტრატეგიული მნიშვნელობის ობიექტში. აღნიშნული გარემოება აჩენს მაღალ რისკს, რომ მუნიციპალიტეტების მიერ, არ ხდება მათ

საკუთრებაში რიცხული ქონების (ამ შემთხვევაში იგულისხმება საზოგადოების წილები) აღრიცხვა და შესაბამისად, მენეჯმენტი.

2.3. ქვეთავით - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი“ - ირკვევა, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით (აჭარის ა.რ. ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მართვას დაქვემდებარებული) არსებული/მოქმედი საწარმოების შესახებ ინფორმაციის ანალიზით ირკვევა, რომ შპს „აჭარის პროექტების მართვის კომპანიის“ (ძველი სახელწოდება - შპს „სტადიონი“) საწესდებო კაპიტალში განხორციელდა ყველაზე მასშტაბური ცვლილებები, კერძოდ: 01.01.2017 წლიდან 01.01.2019 წლამდე ის გაიზარდა 109 352 997 ლარის ოდენობით. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ „პასიურად მოქმედი“ საწარმოების სტატუსის მქონე სუბიექტების საწესდებო კაპიტალის მოცულობა 01.01.2019 წლის მდგომარეობით შეადგენდა - 7 639 556 ლარს, რომელთაგან აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკას რაიმე სახის სარგებელი არ მიუღია (როგორც მატერიალური ასევე არამატერიალური).

ნაშრომში განხილულია კონკრეტული სამეწარმეო სუბიექტები, რომლებშიც აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა არ ფლობს გადამწყვეტი ხმის უფლებას, ამასთან, წლების მანძილზე ზარალის გარდა რაიმე შედეგი არ მიუღია.

კვლევით დადგენილია, რომ 01.01.2020 წლის მდგომარეობით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი 38 საზოგადოებიდან, 2019 წლის მანძილზე დივიდენდის სახით თანხების ჩამრიცხავ კომპანიათა რაოდენობა შეადგენდა 3 ერთეულს, რაც საერთო რაოდენობის მხოლოდ 7,9%-ს შეადგენს.

2.4. ქვეთავში - „მუნიციპალიტეტების წილობრივი მონაწილეობით არსებული საწარმოების ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი“ - ასახულია „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ შესაბამისად მუნიციპალური ქონების არსი და კატეგორიები, ამასთან, სამეწარმეო საქმიანობის

განხორციელების მიზნით, სამეწარმეო სუბიექტების დაფუძნების შესაძლებლობები.

შესწავლილია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საზღვრებში არსებული მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული სამეწარმეო სუბიექტების (17 ერთეული) ფინანსური მდგომარეობა. ანალიზით გამოიკვეთა, რომ ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი, ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი, ასევე ქობულეთის მუნიციპალიტეტი ნაწილობრივ (5 იურიდიული პირიდან 2 შემთხვევაში) არ ფლობდნენ ინფორმაციას მათი წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოები რა ფინანსური მაჩვენებლით (მოგება/ზარალი) ამთავრებენ სამეურნეო წელს. საკითხის შესწავლით გამოიკვეთა, რომ ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მიერ, 2017-2019 წლებში მუნიციპალური ბიუჯეტიდან სუბსიდიის და საწესდებო კაპიტალის ზრდის მიზნით, საწარმოების განკარგვაში გადარიცხული იქნა - 82 925 765 ლარი, ამასთან, ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტს რეალურად საკუთრებაში გააჩნია მხოლოდ ერთი სამეწარმეო სუბიექტი - შპს „შავი ზღვის ფლორისა და ფაუნის შემსწავლელი სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი“, რომელიც ფუნქციონირებს „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული მიზნით, დამფუძნებელს/პარტნიორს, როგორც მომგებიანი საწარმო უხდის დივიდენდს და მისგან არ ღებულობს ფინანსურ სახსრებს (2018-2019 წლებში დივიდენდის სახით ბიუჯეტში გადახდილი იქნა შესაბამისად 400 000 ლარი და 429 107 ლარი).

იმ პირობებში, როდესაც მეწარმე სუბიექტის დაფუძნების მთავარ პირობას წარმოადგენს მოგების მიღება, რაც საბოლოო ჯამში ბიუჯეტში დივიდენდის სახით თანხების ჩარიცხვის წინაპირობაა, სავალალოდ გამოიყურება მუნიციპალური საწარმოების ფინანსური მაჩვენებლები. მოცემულ მაჩვენებლებზე დაყრდნობით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მუნიციპალიტეტების მიერ სამეწარმეო სუბიექტების დაფუძნება ხდება მათი სოციალური ფუნქციის განხორციელების მიზნით და სრულიად არ ემსახურება მოგების მიღებას.

ნაშრომის მესამე თავი - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვის პოლიტიკის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებები და მათი როლი ბიზნესის სტიმულირებაში“ - შედგება ორი ქვეთავისგან. 3.1. ქვეთავში - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვისა და განკარგვის ძირითადი მიმართულებების შეფასება“ - აღნიშნულია, რომ სახელმწიფო ქონების მართვასა და განკარგვას „საქართველოს კანონით სახელმწიფო ქონების შესახებ“ გათვალისწინებულ შემთხვევებში ახორციელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო, ხოლო აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შემთხვევაში - აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო.

ნაშრომში განხილულია ქართველ მკვლევართა მოსაზრებები, დუალისტური მმართველობის მოდელის უპირატესობებთან დაკავშირებით. კვლევებით დადგენილია, რომ სსიპ „სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს“ მართვაში რჩება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთლიანი ფართობის - 14,4%, რაც დეცენტრალიზაციის მხრივ უარყოფითი მაჩვენებელია. აქვე აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფოს ცენტრალური ხელისუფლების საკუთრებაში რჩება ისეთი მნიშვნელოვანი სამეწარმეო სუბიექტები, როგორცაა შპს „ბათუმის აეროპორტი“ (ს/ნ: 245426882), შპს „ბათუმის საზღვაო ნავსადგური“ (ს/ნ: 245383678) და შპს „საზღვაო ტექსერვისი“ (ს/ნ: 245431206). აქვე განხილული და შეფასებულია შპს „ბათუმის აეროპორტის“ და შპს „ბათუმის საზღვაო ნავსადგურის“ ინვესტორებზე მართვის უფლებით გადაცემის საკითხები.

ნაშრომში განხილულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მიერ პრივატიზებული უძრავი ქონება პრივატიზების ფორმების მიხედვით (უპირობო აუქციონი, პირობიანი აუქციონი, პირდაპირი მიყიდვა), ასევე განხილულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტების მიერ პრივატიზებული უძრავი ქონება პრივატიზების ფორმების მიხედვით, რის საფუძველზეც გამოიკვეთა, რომ არ

ჩანს გეგმაზომიერი და თანმიმდევრული მიდგომა, პრივატიზაციის ფორმებთან მიმართებაში (კრიტერიუმებისა და ინდიკატორების გათვალისწინებით).

გარდა ზემოაღნიშნულისა, შესწავლილია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების მიერ, 01.01.2010 წლიდან 01.01.2020 წლამდე პერიოდში პრივატიზებული საწარმოების სტრუქტურა ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით და პრივატიზების ფორმების მიხედვით. ანალიზმა ცხადყო, რომ შესაბამისი ნორმატიული აქტის არარსებობის გამო, არ არის რეგლამენტირებული საწარმოს წილის პრივატიზება რომელი ფორმით უნდა განხორციელდეს (უპირობო, პირობიანი აუქციონი თუ პირდაპირი მიყიდვა).

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოების მომგებიანობის სტატისტიკა, წლების დინამიკაში მცირდება, რაც ლეგიტიმურ ეჭვს ბადებს, რომ სახელმწიფოს მხრიდან სამეწარმეო სუბიექტების დაფუძნება (ან/და ბალანსზე ქონა) არ ემსახურება „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ მიზნებს.

შესწავლის შედეგად გამოვლინდა, რომ საწარმოთა დებიტორული დავალიანებებიდან 879 231 ლარი არაიდენტიფიცირებული დავალიანებებია. მოცემული საკითხი უდიდეს პრობლემას ქმნის საწარმოთა წილების შეფასებისას (საბაზრო ღირებულების განსაზღვრისას), რომელიც წარმოადგენს აუცილებელ ქმედებას პრივატიზაციისას.

ცხრილი 1

საწესდებო კაპიტალის მოცულობის თანაფარდობა ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტში გადახდილ დივიდენდთან და შედარება ეროვნული ბანკის რეფინანსირების განაკვეთთან.						
მნიშვნელოვან (არასრულ) საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის მოცულობა (ლარი)		ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტში გადახდილი დივიდენდი (ლარი)		საწესდებო კაპიტალთან მიმართებაში გადახდილი დივიდენდის მოცულობა - %	საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი (რეფინანსირების განაკვეთი) - %	
01.01.2017 წელი	75 958 902	2017 წელი	3 222 970	4,24 %	25.01.2017 წელი	6,75 %
01.01.2018 წელი	111 312 785	2018 წელი	2 473 157	2,22 %	31.01.2018 წელი	7,25 %
01.01.2019 წელი	178 998 732	2019 წელი	2 547 415	1,42 %	30.01.2019	6,75 %

წყარო: ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ.

შენიშვნა: რეფინანსირების განაკვეთის მაჩვენებლები მოპოვებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის ვებ-გვერდიდან.

მონაცემთა ანალიზით გამოიკვეთა, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლებას საწარმოებში საწესდებო კაპიტალში შეტანილი თანხები კომერციულ ბანკებში რომ განეთავსებინა, გაცილებით მეტ სარგებელს მიიღებდა, ვიდრე დივიდენდის სახით მიიღო. ზემოთ მოტანილ მსჯელობას შეიძლება გამოუჩნდეს ოპონენტები იმ კუთხით, რომ სახელმწიფო საწარმოების შექმნის მიზანს არამარტო მოგების მიღება წარმოადგენს, არამედ მას გააჩნია ფუნქცია განახორციელოს სახელმწიფო სოციალური პოლიტიკა. ამასთან, შექმნას მნიშვნელოვანი ინფრასტრუქტურა დარგის ან რეგიონის განვითარებისათვის.

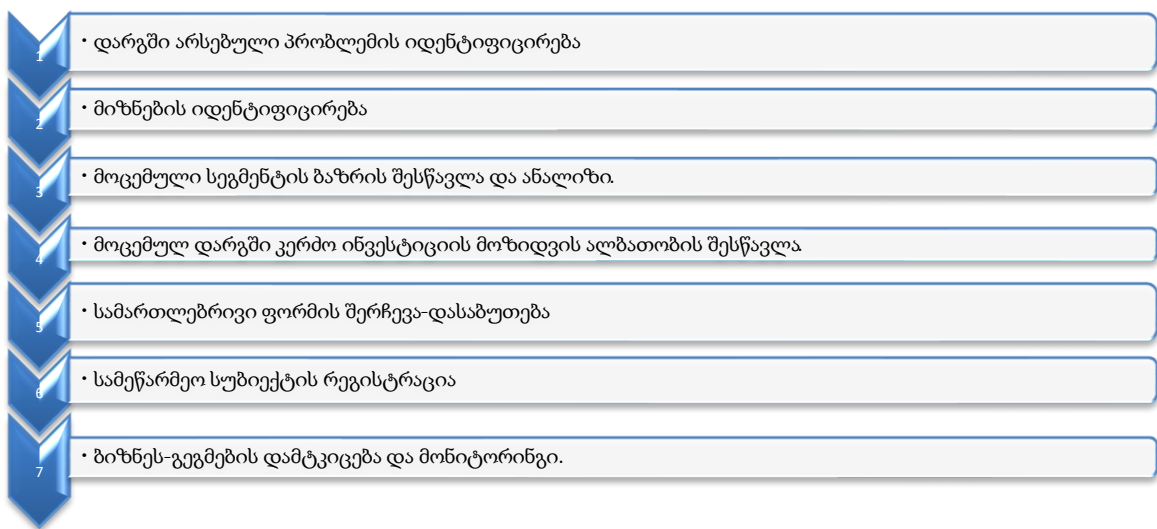
ნაშრომში აღნიშნულია, რომ „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, სამეწარმეო სუბიექტის დაფუძნების მთავარ მიზანს წარმოადგენს „მოგების მიღება“. „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის“ შესახებ საქართველოს კანონის შესაბამისად, საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (სსიპ) არის საქართველოს მთავრობის დადგენილებით ან სახელმწიფო მმართველობის ორგანოს ადმინისტრაციული აქტით შექმნილი, საკანონმდებლო და სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისგან განცალკევებული ორგანიზაცია, რომელიც სახელმწიფოს კონტროლით დამოუკიდებლად ახორციელებს პოლიტიკურ, სახელმწიფოებრივ, სოციალურ, საგანმანათლებლო, კულტურულ და სხვა საჯარო საქმიანობას. შესაბამისად, სახელმწიფოებრივი და სოციალური პოლიტიკის განხორციელება წარმოადგენს „სსიპ“-ს და არა მეწარმე სუბიექტის ფუნქციას.

3.2. ქვეთავში - „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების (მ.შ. საკუთრებაში არსებული საწარმოების) მართვის პოლიტიკის სრულყოფის მექანიზმები და მათი როლის გამოკვეთა ბიზნესის სტიმულირების საქმეში“ - განხილულია სახელმწიფო ქონების მართვის პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილები, როგორცაა პრივატიზება, რეალიზაცია, განკარგვა, სარგებლობაში ან მართვის უფლებით გადაცემა. განხილულია ამ სფეროს მარეგულირებელი კანონმდებლობა.

შემოთავაზებულია სახელმწიფოს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის და მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული საწარმოს შექმნამდე, პოტენციური დამფუძნებელი პარტნიორის სახელმძღვანელო კრიტერიუმები (სქემა 1-ის შესაბამისად), დარგში სამეწარმეო სუბიექტის ჩამოყალიბების მიზნით.

სქემა 1

სახელმწიფო, აჭარის ა.რ.-ის და მუნიციპალიტეტის მიერ, სამეწარმეო სუბიექტის დაფუძნებისათვის საჭირო ეტაპები და კრიტერიუმები

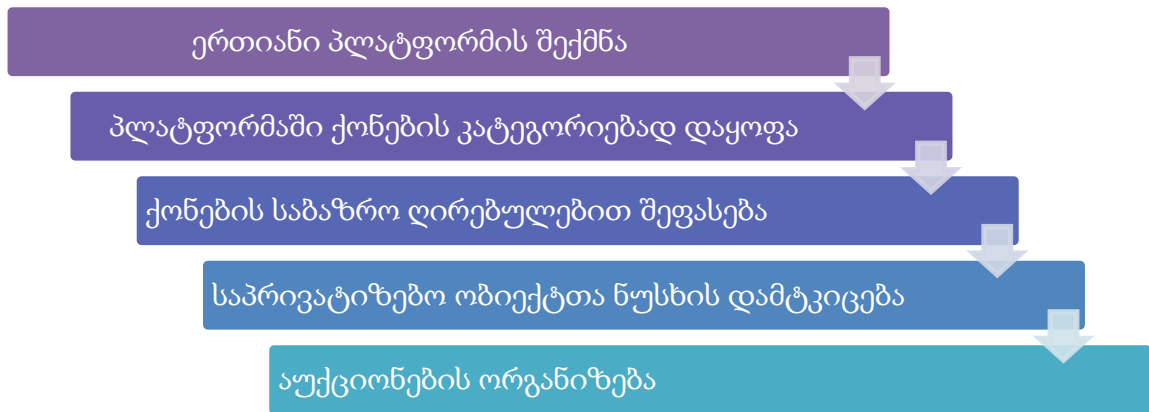
წყარო: სქემა შედგენილია ავტორის მიერ.

შემოთავაზებულია სახელმწიფო უწყების მხრიდან სამეწარმეო სუბიექტის რეგისტრაციამდე გასატარებელი ღონისძიებები, კერძოდ: უნდა განისაზღვროს დაგეგმილი პროექტის შესაბამისობა „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ კრიტერიუმებთან, კრიტერიუმების დაკმაყოფილების შემთხვევაში, ერთხელ მაინც უნდა გამოცხადდეს სათანადო კონკურსი. პრეტენდენტის არარსებობის შემთხვევაში, შესაძლებელია მოცემული პროექტის განხორციელების მიზნით დაწყებული იქნეს სამეწარმეო სუბიექტის რეგისტრაციის პროცედურები სქემა 1-ის შესაბამისად.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების აღრიცხვისა და პრივატიზების საკითხებთან დაკავშირებით, შემუშავებულია სქემა 2-ში ასახული რეკომენდაციები.

სქემა 2

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების აღრიცხვისა და პრივატიზების პროცესი

წყარო: სქემა შედგენილია ავტორის მიერ.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებულ/მოქმედ საწარმოთა პრივატიზების საკითხთან დაკავშირებით, შემოთავაზებულია სამოქმედო გეგმა-გრაფიკი (იხ. სქემა 3), თუ რა გზები და ეტაპები უნდა გაიაროს საწარმომ, რომ ის მოხდეს საპრივატიზაციო გადაწყვეტილების „ბადეში“.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში
არსებულ/მოქმედ საწარმოთა პრივატიზების წინაპირობები

წყარო: სქემა შედგენილია ავტორის მიერ

სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებული საწარმოების ფინანსური ანგარიშგების დამტკიცების შემდეგ, სავალდებულო უნდა გახდეს პარტნიორის უფლებამოსილების განმარტაციულად სახელმწიფო დაწესებულების მხრიდან, მოცემული საწარმოს წილის სახელმწიფო საკუთრებაში დარჩენის მიზანშეწონილობის საკითხი.

პოტენციური ინვესტორებისათვის შეიქმნას ბიზნესის სტიმულირების ინტერაქტიული რუკა, რომელშიც აგრეგირებული იქნება შემდეგი სახის ინფორმაციები: ზოგადი ინფორმაცია საწარმოს შესახებ (მათ შორის ფინანსური ანგარიშგება); საწარმოს საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საკომუნიკაციო ქსელების (გაზი, წყალი, ელ. ენერჯია და სხვა) შესახებ ინფორმაცია; მოცემულ სფეროში არსებული საგადასახადო შეღავათების შესახებ ინფორმაცია და მოცემულ თემში (მუნიციპალიტეტში) მაცხოვრებელთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია (სამუშაოს პოტენციურ მაძიებელთა განსაზღვრისათვის).

IV დასკვნები და წინადადებები

სადისერტაციო ნაშრომის „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების მართვის პოლიტიკის სრულყოფის მექანიზმები და მათი როლის გამოკვეთა ბიზნესის სტიმულირებაში“ ძირითადი მიზნებიდან გამომდინარე, დასახული ამოცანების გადაწყვეტის შედეგად გამოიკვეთა შემდეგი დასკვნები:

1) ეკონომიკური თეორიისა და მეცნიერ-ეკონომისტების შეხედულებათა განზოგადების საფუძველზე, განხილულია საკუთრების ფორმები და ტიპები. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით, გაანალიზებულია საქართველოს ტერიტორიაზე რეგისტრირებულ სამეწარმეო სუბიექტთა მონაცემები, რის საფუძველზეც გამოვლინდა სამართლებრივი ხარვეზები, რომელიც დაკავშირებულია, ფაქტობრივად სამეწარმეო საქმიანობა შეჩერებული სუბიექტების ლიკვიდაციის საკითხებთან. მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, აღმოჩენილია ხარვეზი, რომელიც შეეხება საქმიანობა „შეჩერებული“ სამეწარმეო სუბიექტების სტატისტიკურ აღრიცხვას;

2) საქართველოს პარლამენტიდან, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროდან, საქართველოს უზენაესი სასამართლოდან, სსიპ „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნედან“ და სსიპ „საქართველოს ეროვნული არქივიდან“ გამოთხოვილი და ღია ინტერნეტ რესურსებით ხელმისაწვდომი ინფორმაციის სინთეზის გზით, გაანალიზდა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენიდან დღემდე, ყველა სახის სახელმწიფო ქონებისა და სამეწარმეო სუბიექტების მართვასა და განკარგვასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ნორმატიული ბაზა. რეტროსპექტული ანალიზით გაირკვა, კანონმდებლობის ხშირი და დაუსაბუთებელი ცვლის პერიოდულობა, წინა კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოთხოვნების შეუსრულებლად. საჯარო სტრუქტურები, რომელთაც ევალებათ საკანონმდებლო ბანკის შექმნა, ამ ფუნქციას ვერ ასრულებენ. გამოვლინდა ზოგიერთ სამეწარმეო საქმიანობის სუბიექტთა სამართლებრივ ფორმაში დამფუძნებელი პარტნიორის, მოცემულ შემთხვევაში სახელმწიფოს ინტერესისა და პასუხისმგებლობის გაუგებრად ასახვა,

გამოიკვეთა განსახელმწიფოებრიობისათვის ხელისშემშლელი ფაქტორები, რაც განპირობებულია ქონების მართვისა და განკარგვის დარგში, წლების განმავლობაში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის არარსებობით.

3) სახელმწიფო ქონების მართვის უცხოური გამოცდილების განზოგადებით, გაანალიზებულია სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციისა და ქონების მართვის სფეროში არსებული ვითარება, რის საფუძველზეც მივიჩნევთ, რომ პრივატიზაციისადმი მიდგომა არაერთგვაროვანია;

4) „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შესახებ“ საქართველოს კონსტიტუციური კანონის, „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების მართვისა და განკარგვის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის შესწავლით გამოიკვეთა დაშვებული ხარვეზები, რაც გამოიხატება კანონის მიღების მიზნის არარსებობაში; აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებიდან წარმოდგენილი ინფორმაციების ანალიზის საფუძველზე, გამოვლენილია საკუთრებაში არსებული საზოგადოებების წილების აღურიცხველობის ფაქტები; „გადახდისუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონის შედარებითი ანალიზის საფუძველზე განისაზღვრა ბიზნესის დახურვის სიმარტივის მნიშვნელობა, ბიზნესის სტიმულირებისათვის.

„საქართველოს საგადასახადო კოდექსის“ შესაბამისად, განხილულია მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლობითი ორგანოების (საკრებულოების) როლი კერძო სექტორის სტიმულირების კუთხით. თვითმმართველი ქალაქ ბათუმის საკრებულოს მიერ მიღებული დადგენილებების საფუძველზე, დემონსტრირებულია სამეწარმეო საქმიანობის კონკრეტული დარგების სტიმულირების მაგალითები. გაანალიზებულია საგადასახადო შეღავათების გავრცელების შესაძლებლობა ქალაქ ბათუმში შექმნილ სპორტულ ინფრასტრუქტურაზე. აჭარაში სპორტული ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების ფარგლებში შესწავლილია აჭარის 100%-იანი წილის მქონე საწარმოების როლი, ამასთან მოყვანილია სპორტული ინფრასტრუქტურის

ფუნქციონირების უცხოური გამოცდილება და კერძო ინვესტიციების როლი აღნიშნულ დარგში.

5) აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროდან გამოთხოვილი ინფორმაციის საფუძველზე დადგენილ იქნა პრივატიზებული ქონების მოცულობა და პრივატიზებისგან მიღებული შემოსავლების ოდენობა, ასევე თანაფარდობა პირობიან და უპირობო აუქციონებს შორის. შეფასდა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მიერ საჯაროდ გაცხადებულ პროექტებში ინვესტიციის მოზიდვის კუთხით გატარებული ღონისძიებები. განხილულია ქონების პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზა. კონკრეტული მაგალითებით, განხილულია პირდაპირი მიყიდვის ფორმით გადაცემული ქონების სახელშეკრულებო პირობები;

შეფასებულია ქონების შექმნაზე მაღალი მოთხოვნის არსებობის პირობებში, პირდაპირი მიყიდვის ფორმით პრივატიზების ადეკვატურობა. გამოვლენილია მსგავს საინვესტიციო პროექტებთან მიმართებაში სხვადასხვა მიყიდველთან განსხვავებული მიდგომები სახელშეკრულებო პირობების შედგენისას. შეფასებულია ინვესტორების მოთხოვნით სახელშეკრულებო პირობების ხშირი ცვლილება და მათი გავლენა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის.

6) სახელმწიფო აუდიტის აქტებისა და საჯარო ინფორმაციის კვლევის შედეგად გაანალიზდა ინფორმაცია საკვლევ პერიოდში (2017-2019) საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის ცვლილების, გრძელვადიანი აქტივების და ფულადი სახსრების მოძრაობის შესახებ. გამოვლინდა საწარმოები, რომლებშიც წილის ფლობა ნაკლებად სარგებლიანია დამფუძნებლისათვის - აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის (განმკარგავი ორგანო: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო). იკვეთება გაკოტრება-ლიკვიდაციის პროცედურის გაჭიანურებისა და განუხორციელებლობის ფაქტები. განხილულია საწარმოთა დებიტორულ-კრედიტორული დავალიანებები და 2016-2018 წლებში საწარმოთა მიერ მიღებული მოგება/ზარალი, ამასთან შესწავლილია არაიდენტიფიცირებული დებიტორული დავალიანებების როლი

სამეწარმეო საზოგადოების წილის ღირებულების განსაზღვრისას. შეფასებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს არათანმიმდევრული პოლიტიკა საწარმოებში წილის ფლობასთან მიმართებით. წლების დინამიკაში საწარმოთა საკუთარი კაპიტალის სტაბილურად კლება ამცირებს საწარმოს წილის საბაზრო ღირებულებას;

7) „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსისა“ და ქობულეთის, თვითმმართველი ქალაქ ბათუმის, ხელვაჩაურის, ქედის, შუახევისა და ხულოს მუნიციპალიტეტებიდან გამოთხოვილი ინფორმაციების საფუძველზე განხილულია ქონების კატეგორიებად დაყოფის პრინციპი. განსაკუთრებული აქცენტი გადატანილია მუნიციპალური საწარმოების დაფუძნების მიზანშეწონილობაზე; შედარებულია სახელმწიფო სამეწარმეო სუბიექტებში თანამშრომელთა თანამდებობრივი სარგოს ფორმირება საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებთან მიმართებაში. დადასტურებულია, რომ სამეწარმეო სუბიექტის დაფუძნება სახელმწიფო უწყების სოციალური ფუნქციის განხორციელების მიზნით არარელევანტურია და ეწინააღმდეგება „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონში განსაზღვრულ მიზნებს. გამოვლენილია ცალკეული მუნიციპალიტეტების მხრიდან, მათ საკუთრებაში არსებული საზოგადოებების მიერ მიღებული მოგება/ზარალის, საწარმოებიდან მუნიციპალურ ბიუჯეტში ჩარიცხული დივიდენდების ოდენობის, საწარმოებზე მუნიციპალური ბიუჯეტიდან სხვადასხვა ფორმით ჩარიცხული თანხების შესახებ ინფორმაციის არარსებობის ფაქტები.

8) ჩამოყალიბდა ურთიერთთანაფარდობა უპირობო და პირობიანი აუქციონების, და პირდაპირი მიყიდვის ფორმით გასხვისებულ უძრავ ქონებათა შორის, რის საფუძველზეც დადგინდა, რომ პრივატიზების ფორმის შერჩევასა სახელმწიფო უწყებების მხრიდან არ იკვეთება გეგმაზომიერება და თანმიმდევრობა; განხილულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით მოქმედ საწარმოთა საწესდებო კაპიტალის მოცულობათა თანაფარდობა, წლების განმავლობაში ბიუჯეტში დივიდენდის სახით ჩარიცხულ თანხებთან მიმართებაში. საწარმოებში საწესდებო კაპიტალში შეტანილი თანხების პროპორცია დივიდენდის სახით მიღებულ შემოსავალთან

მიმართებაში, შედარებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილ რეფინანსირების განაკვეთთან - საწესდებო კაპიტალში შეტანილი თანხების კომერციულ ბანკებში განთავსების შემთხვევაში გაცილებით მეტ სარგებელს მიიღებდა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა, ვიდრე დივიდენდის სახით მიიღო;

9) სახელმწიფო ქონების მართვის ზოგადი მიდგომების გაანალიზების მიზნით, განხილულია „სახელმწიფო ქონების განკარგვისა და სარგებლობის უფლებით გადაცემისას ელექტრონული აუქციონის ჩატარების წესი“. სახელმწიფო სექტორში კერძო ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით განხილული და შეფასებულია „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაძლებლობები, როგორც ალტერნატივა სახელმწიფო სამეწარმეო სუბიექტების შექმნისა. შემოთავაზებულია (მათ შორის: უცხოური გამოცდილების საფუძველზე) სახელმწიფო, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის და მუნიციპალიტეტის მიერ სამეწარმეო სუბიექტის დაფუძნებისათვის საჭირო ეტაპების და კრიტერიუმების ჩამოყალიბება - ინვესტორთა დაინტერესებისა და მოზიდვის მიზნით, შექმნილია ინტერაქტიული რუკის პარამეტრები, რომლის შესაბამისად შესაძლებელი იქნება ავტონომიურ, მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონებისა და საწარმოების შესახებ სრულფასოვანი ინფორმაციის (მათ შორის საწარმოებთან დაკავშირებით ფინანსური მდგომარეობის შესახებ) მიღება, ვიზუალიზაციის თანდართვით.

მიღებული დასკვნების საფუძველზე შევიმუშავეთ წინადადებები:

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების აღრიცხვისა და პრივატიზების პროცესის წარმართვის სქემა, რომელშიც გამოკვეთილია აღნიშნული მიდგომის დადებითი მხარეები;
- უძრავი ქონების შეფასების ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბებასა და უძრავი ქონების კადასტრის სისტემაში ინტეგრირება ასევე, უძრავი ქონების ბაზრის გამჭვირვალობა მნიშვნელოვანია პრივატიზაციის პროცესის გნხორციელებისას;

- საპრივატიზებო პოლიტიკის განხორციელებისას საქართველომ ორიენტირი უნდა აიღოს აღმოსავლეთ ევროპისა და ბალტიისპირეთის ქვეყნებზე, რათა მიღწეულ იქნეს სახელმწიფო საწარმოებში ეფექტიანობისა და გამჭვირვალობის მაღალი დონე;
- სქემის სახით ჩამოყალიბებული და სამოქმედოდ მისაღებად შემოთავაზებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებულ/მოქმედ საწარმოთა პრივატიზების წინაპირობები;
- სახელმწიფო უწყებების მხრიდან, სამეწარმეო სუბიექტის დაფუძნების წინაპირობას უნდა წარმოადგენდეს ტექნიკურ-ეკონომიკური ანალიზი, რომელიც მოწონებული და დამტკიცებული უნდა იქნეს შესაბამისი წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ, რათა თავიდან აცილებული იქნას ისეთი სუბიექტის დაფუძნება, რომლის სახელმწიფოებრივი სარგებლიანობა ბუნდოვანი იქნება და დამატებით ტვირთად დააწვება (მუნიციპალურ, ავტონომიურ, სახელმწიფო) ბიუჯეტს;
- საწარმოებში სადაც სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკა ან მუნიციპალიტეტი ფლობს 50%-ზე მეტ წილს და „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად I, II და III კატეგორიის საწარმოებია, რეკომენდირებულია შეიქმნას შიდა აუდიტის სამსახურები, რომლებიც იხელმძღვანელებენ „სახელმწიფო შიდა ფინანსური კონტროლის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად;
- სახელმწიფო საწარმოებში ინვესტირება-განსახელმწიფოებრიობის სტიმულირების ერთ-ერთ მექანიზმად გვესახება, აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში მუნიციპალიტეტების დონეზე ჩატარდეს ეკონომიკური დარგების განვითარების პოტენციალის შესწავლის მიზნით კვლევა და მიღებული შედეგებიდან გამომდინარე, შესაბამისი სტიმულირების მექანიზმები ამოქმედდეს ბიზნეს სექტორისათვის.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები ასახულია ჩვენ მიერ
გამოქვეყნებულ ნაშრომებში:

1. პ. ბერიძე; „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უძრავი ქონების პრივატიზაციის ასპექტები (კურორტ „გოდერძი“-ს მაგალითზე); გლობალიზაცია და ბიზნესი №10; გვ. 271 – 277; 2020 წელი.

2. P. Beridze, G. Abashidze; „Importance of Implementation of Sport Infrastructure Projects in Adjara for Development of the Region“; Proceedings of The 2nd International Conference on Advanced Research in Social Sciences; Page: 25 – 31; 2019 year.

3. P. Beridze, G. Abashidze; „GEORGIA FOLLOWING TO THE PENSION REFORMS“; «Modern Maritime Technologies, Problems of Social-Economic Development and Ways for Solving Them» Proceedings of the International Scientific Conference; Page: 85 – 88; 2019 year.

4. P. Beridze; „THE LAW ON INSOLVENCY PROCEEDING AND THE EFFECTIVENESS OF IT’S USE IN GEORGIA“; SCIENTIFIC LETTERS OF ACADEMIC SOCIETY OF MICHAL BALUDANSKY; Volume №5; Page: 112 – 115; 2017 year.